

UTAN SPANING INGEN ANING – VÄRMLAND
En lärarhandledning

VÄRMLANDS MUSEUM
Box 335
651 08 Karlstad
Tel: 054 - 701 19 00
Fax: 054 - 701 19 98
E-post: museet@varmlandsmuseum.se
www.varmlandsmuseum.se

© 2008 Värmlands Museum

INNEHÅLL

INTRODUKTION

Titta, hitta och undersök - husens material, färger och former

Förstå och reflektera - kring ett hus eller en gata

Dra slutsatser

6

FÖNSTER

Jobba med fönster

Förskoleklass - år 6

År 7 - gymnasiet

10

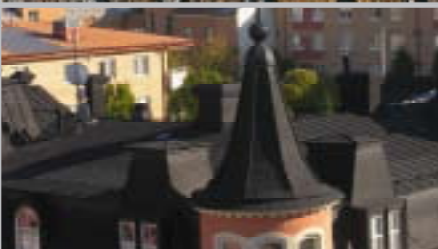
FASADER

Jobba med fasader

Förskoleklass - år 6

År 7- gymnasiet

14

TAK

Jobba med tak

Förskoleklass - år 6

År 7 - gymnasiet

19

STIGAR, GATOR OCH VÄGAR

Jobba med Vägar, gator och stigar

Förskoleklass - år 6

År 7 - gymnasiet

25

SAMHÄLLETS MÖBLER

Jobba med stadens/ortens möblemang

Förskoleklass - år 6

År 7 - gymnasiet

28

LITTERATUR

34-35

LÄNKAR

UTAN SPANING INGEN ANING – VÄRMLAND

En lärarhandledning

INTRODUKTION

Tänk på en gata. Vilken gata som helst, var som helst. Hur ser den ut? Är den fin, fungerar den bra eller skulle man kunna göra någonting för att förbättra funktionen, utseendet? Berättar den någonting om stadens eller områdets historia?

Den välkända gatan, miljön kring skolan eller kanske kring stadens torg, är bra platser för barn och ungdomar att upptäcka och utforska sin närmiljö. På så sätt kan de bilda sig en egen uppfattning om byggnaders former, material och funktion. Mellanrummen är också viktiga – vad finns där och hur upplevs mellanrummen? Med hjälp av arbetsuppgifterna som låter både yngre och äldre elever upptäcka och analysera sin närmiljö, kommer de att uppleva och tolka staden på ett nytt sätt.

Det räcker inte alltid att bara titta, det gäller att verkligen se. Genom att se och förstå sin omgivning, att sätta in det i ett sammanhang och förstå helheten kan eleverna också inse att staden är deras. Och att vi alla kan påverka dess utformning.

Handledningen är tänkt för lärare i olika stadier. Här finns fem olika "Jobba med..."-kapitel att användas var för sig, eller den ena efter den andra. Till varje kapitel finns en introduktionstext samt övningar och uppgifter för olika åldrar. För att göra uppgifterna spännande är det viktigt att gatan eller miljön som ska studeras innehåller så många olika och kontrasterande delar som möjligt.

Om "Utan spaning ingen aning – Värmland" används för ett större projekt kan man jobba utifrån dessa tre fält: "Titta, hitta och undersök", "Förstå och reflektera" samt "Dra slutsatser".

Materialet ska också kunna fungera som en del av ett mer omfattande projekt om vårt samhälle där flera discipliner kan involveras. Här finns möjligheter för de äldre eleverna att använda Internet och göra fördjupningar av olika slag.

TITTA, HITTA OCH UNDERSÖK - HUSENS MATERIAL, FÄRGER OCH FORMER

Många barn och ungdomar tar samma väg till skolan varje dag. Några åker buss eller bil, andra går eller cyklar. De flesta kan vägen utantill. De vet var de kan svänga vänster eller höger, de stannar vid övergångstället eller ropar i tunneln så att det ekar. Men tänker de på hur byggnaderna och miljön verkligen ser ut? Ser de bostadshusen, affärerna eller bron över älven? Vad är huset byggt av och vilken färg har det? Finns några speciella former och/eller strukturer? Några spännande detaljer? Att leta detaljer, udda grejer eller väldigt vanliga företeelser kan vara ett sätt att nypptäcka det vardagliga.

Till dessa arbetsområden kan "Jobba med . . . "-kapitlen vara utgångspunkten:

JOBBA MED FÖNSTER

JOBBA MED FASADER

JOBBA MED TAK

FÖRSTÅ OCH REFLEKTERA - KRING ETT HUS ELLER EN GATA

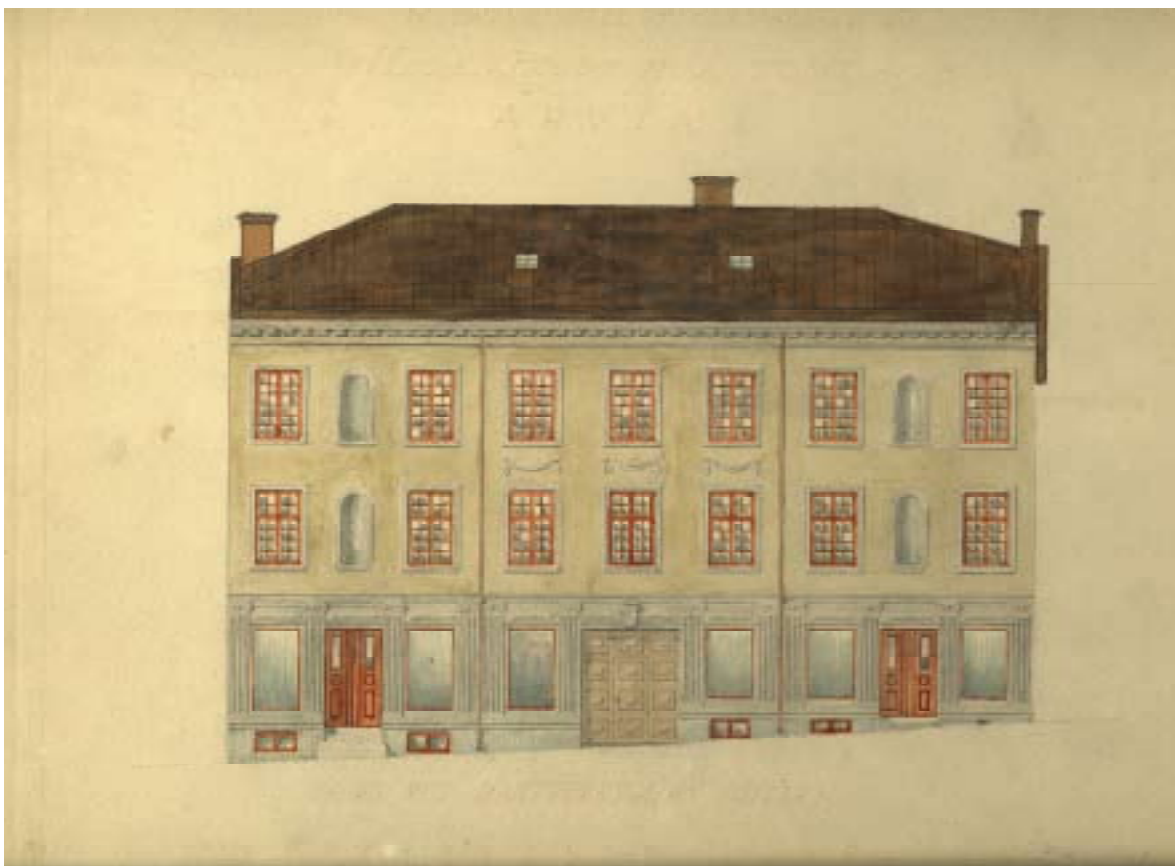
Genom att belysa olika aspekter av huset eller gatan, ges eleverna en chans att få en djupare kunskap om ett objekt eller en miljö. När eleverna blivit mer medvetna om alla detaljer i miljön kan fokus ändras till mer övergripande strukturer. Nu kan det vara dags att göra en mer djupgående undersökning och faktainsamling i en utvald miljö.

Här kan man till exempel utgå från ett specifikt hus. Genom att rita av huset tvingas man att se detaljer och fundera kring förhållanden som bredd, höjd, djup och vinklar på tak. Färger, former och material på väggar, fönster och dörrar. Finns en tydlig framsida respektive baksida? Är entrén självklar och tydlig? Vad är husets funktion, används hela huset på samma sätt och på vilket sätt avspeglas det i fasaden? Är det en offentlig byggnad eller är den privat? Man kan också genom arkiv eller intervjuer samla fakta om huset. Slutligen: Hur känner jag inför huset och varför ger den mig denna känsla?

Till dessa arbetsområden kan "Jobba med . . ." - kapitlen vara utgångspunkten:

Jobba med stigar, gator och vägar

Jobba med stadens/ortens möblemang

DRA SLUTSATSER

Genom att först se gatans alla olika detaljer och delar och sedan plocka samman detta till en helhet får gatan eller miljön ett annat perspektiv. Med denna kunskap kan man sedan ställa sig en rad frågor:

Fyller miljön sin funktion?

Skulle vi kunna göra den bättre?

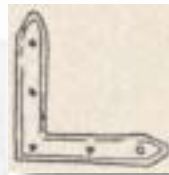
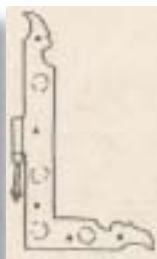
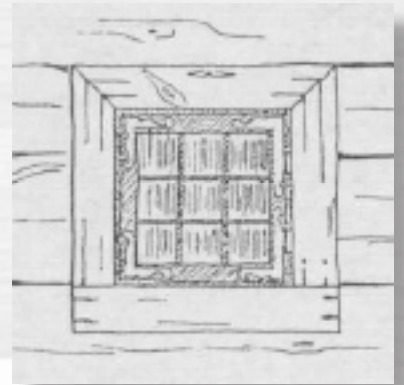
Skulle andra människor tycka som vi?

Med hjälp av den här handledningen vill vi öppna elevernas ögon och sinnen så att de blir uppmärksamma på sin närmiljö. Förhoppningen är att den ska hjälpa eleverna att förstå sin omgivning, att reflektera kring den och att granska den kritiskt. Genom att växa upp till medvetna samhällsmedborgare hoppas vi att de kan ställa högre krav på planerare och förvaltare av vårt byggda arv.

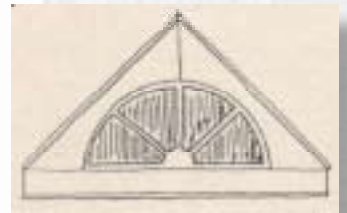
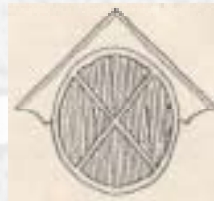

FÖNSTER

Fönster har sett olika ut i olika tider. De allra äldsta ljusinsläppen saknade glas och var istället försedda med luckor som kunde stängas till när det blev för kallt. De första glasen var mycket små och glasbitarna sattes samman med hjälp av blyspröjs till lite större rutor. De äldsta fönsterbågarna var tillverkade av tätvuxet virke och höll väldigt länge. Om någon del av fönsterbågen gick sönder eller blev dålig, kunde den bytas ut och ersättas av friskt virke. I hörnen satt ofta vackert formade hörnbeslag.

Hörnbeslag från 1700 respektive 1900-tal.

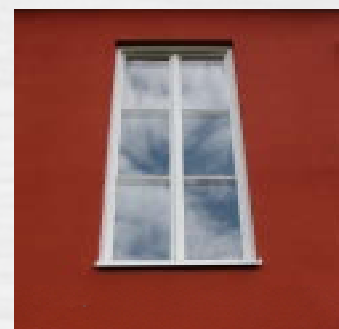

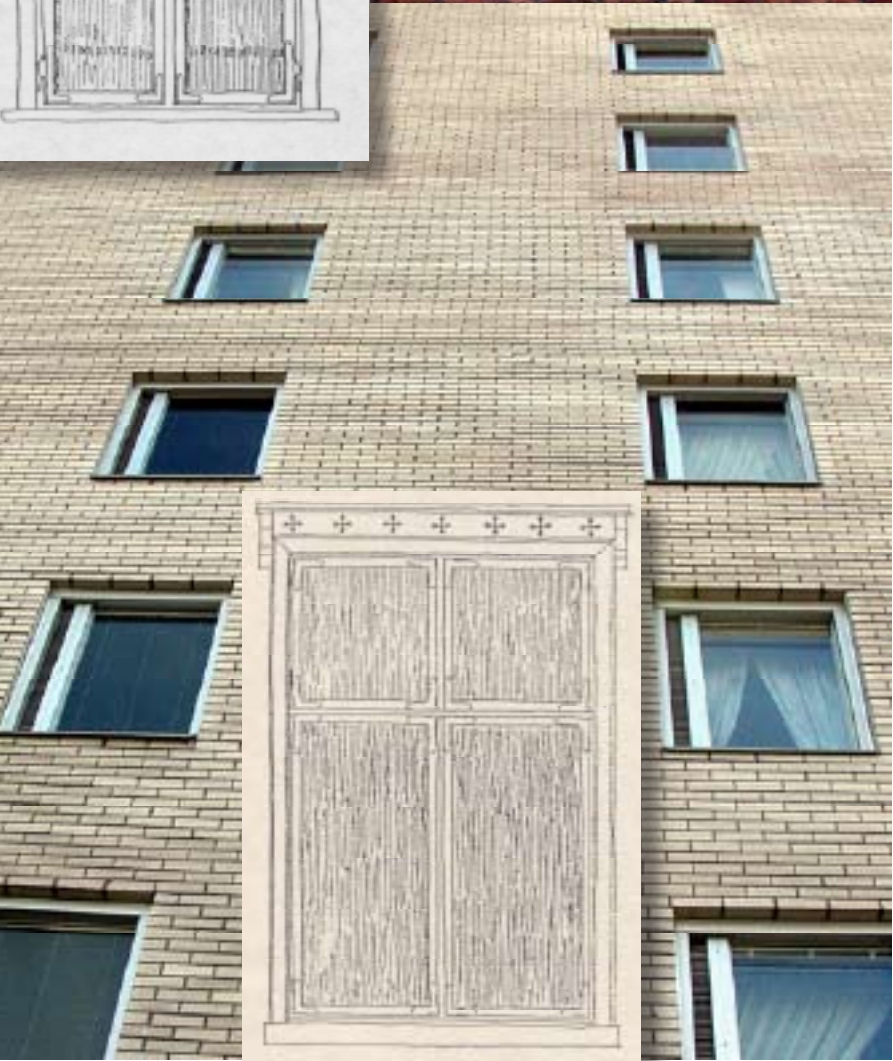
Små vinds- och gavelfönster från olika delar av Värmland.

Glastillverkningen utvecklades och fönsterrutorna kunde göras allt större. I Värmland har det funnits flera glasbruk. På några platser, till exempel Glava Glasbruk, Forshaga och Sölje tillverkades fönsterglas. Det gamla, munblåsta glaset, har en vacker levande yta jämfört med det moderna planglaset.

Arkitekturstilar har växlat under årens lopp. Även fönstrens utseende har förändrats. Det finns också lokala varianter där till exempel fönstrens överstycken eller vindsfönster fått en lokal särprägel. Men också byggnadens funktion avspeglas i fönstrens utformning.

JOBBA MED FÖNSTER

Förskoleklass – år 6

Frågor om fönster:

- Hur ser ett fönster ut?
- Vad är fönstret till för?
- Varför vill vi ha fönster där vi bor?
- Varför har man fönster i ett rum?
- Hur ser fönstret ut i ditt rum?
- Hur många fönster har ni hemma där du bor?
- Vad är det för färg på skolans fönster? Har alla samma färg?
- Kan du hitta likheter mellan fönster i olika affärer?
- Finns det flera sätt att öppna och stänga ett fönster? Hur då?
- Går alla fönster att öppna?

FÖNSTERJAKTEN!

Gå ut i din omgivning; leta upp och kryssa i rutan eller rita av dem på baksidan av papperet!

- ☐ Vitt fönster
- ☐ Svart fönster
- ☐ Stort fönster
- ☐ Litet fönster
- ☐ Runt fönster
- ☐ Avlångt fönster
- ☐ Fult fönster
- ☐ Fint fönster
- ☐ Gammalt fönster
- ☐ Nytt fönster

Skissa av ditt favoritfönster här!

JOBBA MED FÖNSTER

År 7 - gymnasiet

Frågor om fönster:

- Vilka delar består ett fönster av?
- Finns det bra och dåliga fönster? Hur då?
- Ger olika fönster olika status till ett hus?
- Vad kan fönster säga om tiden då huset är byggt?
- Kan det vara värt att bevara fönster om huset rivs? Varför/varför inte?
- Hur ser utvecklingen av fönsteranvändningen ut genom historien?
(Ta Internet till hjälp)
- Skulle du välja nya eller gamla fönster om du renoverade din 1700-talsherrgård?
Motivera ditt svar och tänk på: stilhistoria, underhåll, miljö, elräkning m.m.

FÖNSTERJAKTEN!

Gå ut i din omgivning och leta upp, skriv ner plats och/eller fota/skissa av:

- ☐ Träfönster
- ☐ Aluminiumfönster
- ☐ Lunettfönster
- ☐ Sekelskiftesfönster
- ☐ 20-talsfönster
- ☐ 60-talsfönster
- ☐ Modernt fönster
- ☐ Spröjsade fönster
- ☐ Vackert fönster
- ☐ Fult fönster
- ☐ Fönster värt att bevara för eftervärlden
- ☐ Fönster med enkelglas
- ☐ Fönster med dubbelglas

Rita av ditt favoritfönster av de ni hittade!

FASADER

Tak, väggar, fönster och dörrar är gjorda av olika material, former och färger. Av de olika delar ett hus består av, utgör byggnadskroppen och dess fasad den största delen.

För länge sedan användes de **material** som fanns i närheten. Fanns det gott om skog så timrades husen, var däremot sten och lera de dominerande materialen så murades byggnaderna. Detta gjorde att hus såg olika ut i olika delar av Sverige och i Värmland. Nu fraktras byggnadsmaterial och hus långa sträckor. Nya hus ser därför ofta likadana ut vare sig de finns i Torsby eller på Hammarö, i Kiruna eller i Smygehuk.

Formerna på husen varierar. Detta har att göra med byggnadsmaterialet, men också ålder och vad huset används till. Det vanligaste är att husen är fyrkantiga, men det finns också runda hus och hus med fler sidor och många vinklar.

Mönster och färger varierar också mellan olika hus. Det kan gälla själva fasaden men också utseendet på fönster och dörrar.

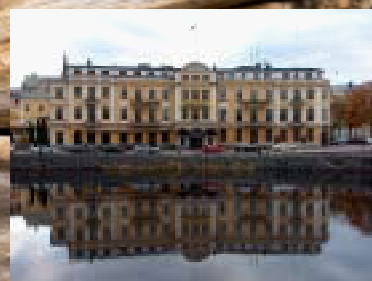
Husens **funktion** avgör ofta dess utseende. Många hus är byggda som bostäder för människor, andra för djur. Det finns hus för arbete och det finns hus för umgänge. En del är uppförda för att stå länge, andra kanske bara är tänkta att stå en kortare tid.

Olika material ger olika upplevelser. En sliten timmervägg känns len om man stryker handen på den. En solvarm oljemålad panel luktar linolja och en knottrig putsad vägg kan släppa lite av sin färg om du petar försiktigt på den. De gjutna betongelementen med mjuk sjösten kan minna om en varm sommardag med vågskvalp och grus mellan tårna. Men det här faktiskt en vägg på ett hus!

Vissa hus kan vara dekorerade, andra är helt släta.

JOBBA MED FASADER

Förskoleklass - år 6

- Vad är en fasad?

Räkna upp alla slags material som man kan bygga en husvägg av!
Hur många fick ni ihop?

- Vad kan finnas på en husvägg?
- Hur många väggar har ett hus?
- Vilka former kan ett hus ha?
- Finns det svarta hus?
- Finns det rosa hus?
- Vilken färg har ditt hus?
- Vilken färg är finast på ett hus?
- Varför bygger man trähus?
- Varför bygger man tegelhus?
- Varför bygger man putsade hus?
- Får du själv bestämma vilken färg du målar ditt hus i? Om inte, vem bestämmer?
- Går det att blanda material i en fasad? T.ex. trä och tegel på samma vägg.

Hur ser ditt hus ut?

Rita av det här nedanför och färglägg gärna!

Fördjupning FUNKIS

Funktionalismen är en stil inom arkitekturen som ofta bara kallas för funkis. Stilen som i Sverige etablerades i början av 1930-talet i samband med en stor mässa i Stockholm men hade startat redan på 20-talet. Funktionalismen var en reaktion mot de rikt dekorerade byggnaderna som dominerade de senare delarna av 1800-talet. Vackert utsirade detaljer dominerade husen men bara ett fåtal hade råd att köpa denna typ av hus. Funkisen skulle vara mer demokratisk och vara tillgängligt för fler.

Funktion var ledordet och det praktiska styrde funkis-stilen. Husen skulle vara ljusa, bekväma och lättskötta för dem som bodde där. Nymodigheter som rinnande varmvatten och badkar blev standard. Man arbetade hela tiden för att funkishusen skulle få en mycket effektiv planlösning. Enkelheten var det nya med raka linjer och släta, ljusa fasader. Ljusbult, ljusgrått eller vitt var de dominerande kulörerna. Taken var platta eller lutade bara lite grand. Borta var utsmyckningar i form av snickarglädje och andra kruksiduller. Man tänkte på det som var vackert i andra hand och menade att om byggnaden var praktisk så blev den därmed också vacker. Kritiker menar att funkishusen ser ut som fyrkantiga lådor snarare än vackra hus.

Ljusinsläpp blev viktigt och stora ospröjsade fönster placerades gärna i rader, ibland till och med runt hörn. Små runda fönster är en annan typisk del av ett funkishus. De kunde sitta i fasaden såväl som i ytterdörren. Som en del av planeringsstadiet för byggandet av stora funkishyreshus, räknade man ut hur solen skulle nå in i alla lägenheter. Funkishusens placering var också viktigt. Även om villorna ibland kunde ligga ganska tätt var avskildheten angelägen. Alla husägare skulle ges möjligheten att stänga dörren om sig.

Både på funkisvillor, men framför allt på hyreshusen blev balkonger vanliga. Balkongräckena kunde vara täckta eller öppna men alltid med raka, enkla linjer.

Nyfunkis kallas idag ibland en modern arkitektur som till stor del bygger på 30-talsfunkisens raka linjer, minimala utsmyckningar och längtan efter ljusinsläpp. Fönster i geometriska former ofta så höga att de når från golv till tak är vanliga i dessa moderna villor. Tillbaka är de runda fönstren i ytterdörrar och fasader. Dessa hustyper hittar man ofta i nybyggda områden.

UPPGIFT 1

30-talsfunkis:

Gå ut och leta funkisspår! Ta gärna med er en kamera och dokumentera alla hus och detaljer från funktionalismens period. Det kan vara:

- Hela hus
- Ytterdörrar
- Fönster
- Balkonger
- Fasader

Nyfunkis:

Gå på spaning i något nybyggt, riktigt modernt område och leta efter funkisinspirerade drag. Alternativt så tar ni er en tur på internet och tittar vad som är modernt när det gäller nybyggnation. Leta efter arkitektföretag eller husfabrikanter och se om de erbjuder nyfunkis. Jämför gärna med de detaljer ni redan dokumenterat som 30-talsfunkis.

UPPGIFT 2

Jämför funkisstilens fasader med någon annan typ av fasad/arkitektur du tycker är intressant. Tänk på att du kan studera fasader ur flera olika perspektiv, bland annat:

- Material
- Färg
- Form/Volym
- Ålder
- Yta

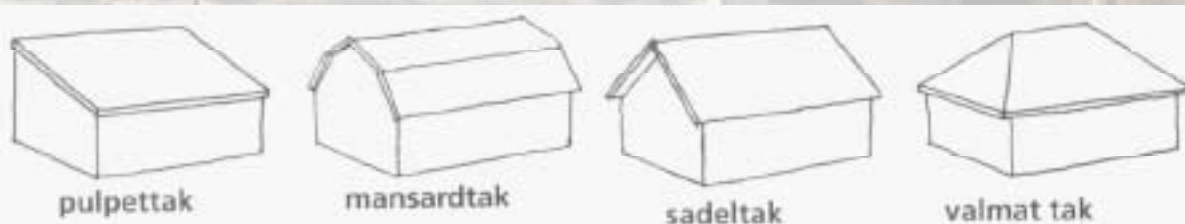
TAK

Ett tak skyddar mot regn och snö, men också mot sol och värme. Men det kan också berätta om husets funktion, lokala material, traditioner och tidigare takbeläggningar.

Äldre takkonstruktioner i timrade hus kan bestå av timmerstockar som vilar på gavlarna, dessa kallas åstak. Längre fram i tiden började man tillverka takstolar. Beroende på husets form och takets resning är takstolskonstruktionerna mer eller mindre komplicerade.

Under olika tider har varierande stilideal gett skiftande takformer.

Beroende på vilket takmaterial som används krävs olika lutningar på taket. Eller tvärt om beroende på vilken lutning taket har, krävs olika takmaterial. Ett flackt tak kan till exempel kläs med plåt eller papp medan ett tak med större lutning kan läggas med plåt, tegel eller skiffer. I äldre tider kunde man till exempel lägga brädor, näver och torv eller vass som skydd mot väder och vind.

Skiffer är en stensort som bland annat har brutits i Glava i Arvika. Det är ganska ovanligt med skifferbrott och det var också ett otroligt tungt och hårt arbete att bryta och hugga skiffer till takpannor. Skiffer har därför alltid varit ett ganska exklusivt takmaterial. I Värmland är vi därför stolta över dessa tak och bör försöka bevara så många som möjligt.

På ett tak kan det finnas många olika "tillbehör". Någon form av skorstenar har till exempel nästan alltid funnits på tak till bostadshus. Skorstenarna kan se olika ut beroende på hur gamla de är. Ventilationshuvor eller ventilationsrör kan finnas från bland annat badrum. Takfönster och takhuvor ger möjlighet till ljusinsläpp på översta våningen.

Vattenavrinning genom hängrännor och stuprör har också sett lite olika ut genom olika tider.

JOBBA MED TAK

Förskoleklass – år 6

- Varför har man tak på hus?
- Vilka olika slags takmaterial kan ni komma på?
- Vilka olika slags former kan ett tak ha?
- Vad har ditt hus för tak?
- Vilken färg har ditt tak?
- Hur många hörn har ett tak?
- Har alla tak lika många hörn?

Det finns ofta mer saker på ett tak än man tänker sig. Stuprör, hängrännor, skorstenar, takfönster, antenner av olika slag, takstegar, vindskivor, takluckor med mera. Här ser ni en bild på Värmlands Museum och vi har många saker på taket.

Gå ut och försök hitta ett hus med riktigt många saker på taket.
Rita av huset med tak och allt annat här nedanför:

JOBBA MED TAK

År 7- gymnasiet

Ett tak kan säga mycket om byggnaden. Välj ut ett område i närheten, eller använd bilderna nedan, och försöka lista ut så mycket som möjligt om byggnaden. Du kanske måste tänka på vad som är troligt snarare än sant.

Tänk på:

- Ålder
- Användningsområde
- Byggdes av/ägs av
- Varför valdes just denna takbeläggning till detta tak
- Vilka tillbehör finns på detta tak?

STIGAR, GATOR & VÄGAR

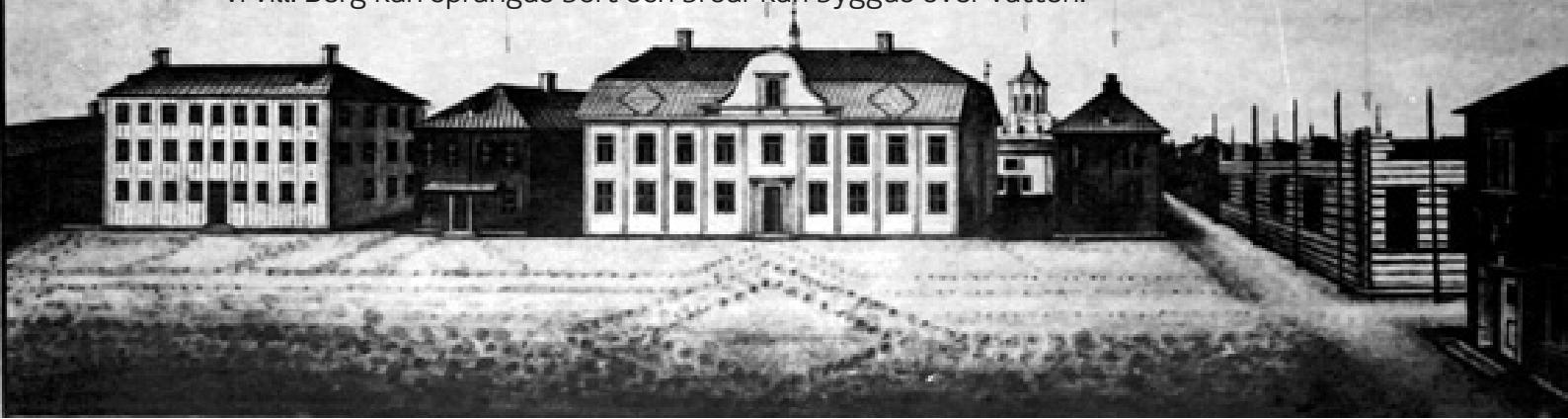
De första vägar som människan gjorde var smala stigar som slingrade sig fram där det var lättast att gå. Stigar och vägar följde de förutsättningar som landskapet gav. Gamla vägar och gator är därför ofta krokiga.

Då samhällen anlades ville man ofta ha raka gator och kvarter. Ett centralt placerat torg var en förutsättning för handel. Under olika tider har beläggningen varierat på vägar, gator och stigar.

Vägarna vi går och åker på kan vara av många olika material och ha olika färger och former. Förr valdes lokalt material och det finns t ex gatstenar som högs på Våxnäs i Karlstad.

När vägar och gator byggs idag har vi människor möjlighet att forma landskapet som vi vill. Berg kan sprängas bort och broar kan byggas över vatten.

JOBBA MED VÄGAR, GATOR OCH STIGAR

Förskoleklass - år 6

Studera vad ni trampar på när ni är ute och går!

Vad har du för material under dina fötter när du står på/i:

- Torget
- Skolgården
- Parkeringen
- Skogen
- Badstranden
- Runt huset där du bor
- Trädgården
- Busshållplatsen

Upptäck trottoaren:

- Vilken färg har trottoaren du står på?
- Vilket material är den gjord av?
- Vilka olika material kan en trottoar vara gjord av?
- Ser du något mönster? Rita av mönstret i så fall.
- Är trottoaren lagom stor? Får bilarna plats? Får fotgängarna plats?
- Är trottoaren intressant eller tråkig?
- Var finns de olika trottoarerna? Framför olika sorters hus kanske?
- Vilket är det bästa materialet för en trottoar?
- Vad kan slita en trottoar?

Beskriv hur din väg till skolan ser ut:

- Vad har du runt omkring dig?
- Vad går du på för något?
- Vad är det bästa med just ditt område där du bor?

Frågor att jobba vidare med:

- Får du gå på vilken väg du vill?
- Var får du cykla?
- Var får bilar köra?
- Hur ser vägarna i skogen ut?
- Hur har stigar i skogen blivit till?
- Vem bestämmer var vägar ska gå?
- Vem bestämmer var stigar i skogen ska gå?
- Hur ser vägen ut på natten?
- Är det något du inte kan se på natten?
- Hur ser stigen ut på natten?

JOBBA MED VÄGAR, GATOR OCH STIGAR

År 7 - gymnasiet

Planera din egen stadsdel

Ta ett blankt A3 och var stadsarkitekt för en stund. Du ska rita en helt ny stadsdel med allt som behövs med tanke på:

- bostäder (områden)
- skolor/dagis
- officiella byggnader (bibliotek, tandläkare, vårdcentral etc)
- affärer/kommersiell verksamhet
- vägar, gator, gång- och cykelvägar
- kollektivtrafik
- bilism
- friluftsliv
- parker
- nöjen
- kyrka/moské
- fritidsgård

Alla måste också välja en av följande variabler när ni ritar stadsdelen och tänka på hur det påverkar området:

- kuperat område
- berg
- sankmark
- nära älv, sjö eller hav
- skog

Redovisa sedan era projekt för varandra i mindre grupper. Var det något du glömt? Har du tagit med något onödigt? Vad vill du flytta på i din stadsplanering?

Diskussionsfrågor

- Vem bestämmer var en stig skapas? Den som äger marken? De som går där?
- Vem ska få lov att bestämma var en stig skapas?
- Ibland skapas stigar där det inte var tänkt. Har du någon erfarenhet av detta? Berätta!
- Klarar en stad eller ort både att ha ett levande centrum och stora köpcentra?
- Vilka för- respektive nackdelar finns det med centrum och köpcentra?
- Vad händer med en ort när centrum dör?

SAMHÄLLET MÖBLER

Hur ser det ut mellan husen? Finns den tomluft vi behöver, eller är utrymmet fyllt med annat?

En stad består av mer än bara hus, gator, bilar och människor. I "mellanrummet" finns "möbler" och andra attiraljer; soptunnor, parkbänkar, postlådor och väntkurer vid busshållsplatser. Trafikmärken, staket och reklamskyltar står sida vid sida med gatlyktor och träd. Vissa verkar ha stått där sedan urminnes tider andra är av mer tillfällig karaktär.

Hur är dessa saker utformade? Fyller de sin funktion, är de vackra, eller skulle de kunna tas bort eller omformas på något sätt?

JOBBA MED STADENS/ORTENS MÖBLEMANG

Förskoleklass - år 6

Som vilket hus som helst så är också en stad eller en ort möblerad. Söptunnor, brevlådor, bänkar, busshållplatser och lyktstolpar finns alla där för vår skull.

Skräp (välj en bra plats i närheten av skolan)

- Ser du något skräp?
- Vilken sorts skräp är det?
- Var ligger skräpet?
- Vem kan ha kastat just det skräpet?
- Finns det någon papperskorg i närheten? Finns det flera stycken?
- Använder människor papperskorgarna?
- Om inte, varför då?
- Är papperskorgarna rätt placerade?
- Behövs det fler papperskorgar eller färre?
- Hur ser papperskorgarna ut? Färg, storlek, material, form?
- Är de fula eller snygga?
- Spelar det någon roll om de är fula eller snygga?

Vilken är den snyggaste papperskorgen du sett på din tur i staden/orten?

Rita av den här nedanför:

Leta upp, kryssa i och rita av några av dessa:

- ☐ 3 olika blomkrukor som står på gatan
- ☐ 2 olika slags bänkar
- ☐ 2 olika papperskorgar
- ☐ 2 postlådor
- ☐ 2 statyer eller skulpturer
- ☐ 1 busshållplats med busstur
- ☐ 1 telefonkiosk
- ☐ 2 olika brunnslöck
- ☐ 4 olika reklampelare eller affischer

- Vilka sitter på bänkarna?
- Hur ser en bra busshållplats ut?
- När du postlådan? När den som sitter i rullstol postlådan?

JOBBA MED STADENS/ORTENS MÖBLEMANG

År 7 - gymnasiet

Övning på nästa sida

Järnvägsgatan i Karlstad med järnvägsstationen i bakgrunden år 1910.

Järnvägsgatan i Karlstad med järnvägsstationen i bakgrunden år 2008.

Jämför den gamla bilden med den nya. Naturligtvis ser du många skillnader.

- Hur har gatan förbättrats för människor som ska använda den?
Gångare, bilister, affärsidkare, restauranginnehavare, cyklister m fl.?
- Har gatan försämrats för desamma?
- Rita en skiss på hur du tror samma gata kommer att se ut om 50 år i det tomma utrymmet nedan.
Skriv en motivering till hur du har tänkt.
- Får vi verkligen plats med alla möbler i staden?
Ex. blomkrukor, rabatter, bänkar, papperskorgar, postlådor, statyer och skulpturer, busshållplatser, busskurer, telefonkiosker, reklampelare, fontäner och belysning? Vad behövs och inte?
- Har några av stadens möbler blivit omoderna?
- Kommer några inom en snar framtid att bli omoderna?
- Hur påverkar designen på stadens möbler hur de används?
- Slänger människor mer skräp i papperskorgen när den ser ut som en björn som dessutom säger "tack"?
- Hur skulle du göra för att stoppa nedskräpningen?
Tänk på design, målgrupp m m.

LITTERATUR

Ahlstrand, J T: Arkitekturtermer: fyrspråkigt lexikon över arkitektur- och stadsplanetermer : svenska, engelska, tyska och franska : engelskt, tyskt och franskt register, Lund 1976.

- Kortfattade beskrivningar till våra vanligaste och mest använda arkitekturtermer.

Backman Broomé, E (red): Nedslag i värmländsk arkitektur: 1945-2001, Karlstad 2001.

- Exempel på byggnader och bebyggelsemiljöer från den värmländska efterkrigstiden.

Bengtsson, R: Stadsträd från A-Z, Lund 2000

- En beskrivning av den svenska stadens träd.

Björk, C, Nordling, L och Reppen, L: Så byggdes staden - Stadsbyggnad, arkitektur husbyggnad, Stockholm 2008.

- Huvuddragen i den svenska stadens utveckling. Rikt illustrerad med foton och teckningar.

Björk, C, Reppen, L och Strömsten, I: Så byggdes staden - stadsbyggnad, arkitektur, husbyggnad. Tips och idéer till boken Så byggdes staden. Stockholm 2000.

-Handledning, tips & idéer till boken Så byggdes staden.

Cerri, A, Sundin, M, Sundin, M och Riksantikvarieämbetet: Europa: från den ena gatan - till den andra. Stockholm, 2003.

- En svensk översättning av boken Our street - learning to see.

Fridell Anter, K och Wannfors H: Så målade man. Svenskt byggnadsmåleri från senmedeltid till nutid, Stockholm 1997.

- En omfattande och rikt illustrerad beskrivning om svenskt måleri sedan medeltiden.

Hall, T och Dunér, K: Svenska hus. Landsbygdens arkitektur - från bondesamhälle till industrialism, Stockholm 1999.

- Ett illustrativt verk om den svenska landsbygdens bebyggelse.

Hall, T och Dunér, K: Den svenska staden. Planering och gestaltning - från medeltid till industrialism, Stockholm 1997.

- Här beskrivs den svenska stadens framväxt på ett illustrativt sätt.

Hidemark, O: Så renoveras torp och gårdar, Västerås 2006.

- Husrenoverarens "bibel" med allt man bör veta då man ska ta hand om ett gammalt hus.

Lepasoon, U: Byggnaders särdrag: stilhistorisk handbok 1880-1960, Karlskrona 2001.

- Ett rikt illustrerat häfte med detaljer och särdrag från olika tider.

Ohlsson-Leijon, K och Reppen, L: Landskapshus: svensk byggtradition, Stockholm 2001.

- En liten kortfattad bok som presenterar 25 hus från våra olika landskap.

Our street- learning to see. The commission for architecture & the built environment (Storbritannien).

- En rikt illustrerad handledning för lärare i deras arbete med yngre barn för att lära känna den egna gatan. Inspirationskälla till Utan Spaning Ingen aning - Värmland".

LÄNKAR

www.byggnadsvardvarmland.com

Byggnadsvård Värmland är en ideell förening vars syfte är att fungera som ett nätverk för att stärka kompetensen och kunskapen om äldre byggandstekniker och material. Nätverket består av en livskraftig blandning av hantverkare, entreprenörer, byggföretag, planerare, ingenjörer, konservatorer, arkitekter, antikvarier m fl.

www.gardochtorp.se

Tidning med inspiration, tips och idéer för dig som älskar gamla hus.

www.gysinge.nu

Gysinge centrum för byggnadsvård säljer byggnadsvårdsprodukter över nätet, liksom en matnyttig handbok som berättar om produkternas historiska bakgrund och hur du använder dem.

www.hembygdvarmland.se

Värmlands Hembygdsförbunds främsta uppgift är att väcka och underhålla intresset för den Värmländska hembygdens särdrag. Här finns länkar till de lokala hembygdsföreningarna.

www.jornmark.se

Jan Jörnmark är docent i ekonomisk historia och intresserar sig för övergivna platser, vilket resulterat i två böcker och en välbesökt hemsida.

www.lansmuseum.a.se/byggnadsvard/

Stockholms läns museums webbsidor om byggnadsvård vänder sig till alla som är intresserade av hus och byggnadshantverk. Läs om husets olika delar, olika tiders byggnadsstilar och få råd om byggnadsvård.

www.operationkarlstad.wordpress.com

Operation Karlstad är en ideell, partipolitiskt obunden organisation som verkar för en öppen och aktiv debatt i stadsmiljöfrågor som rör Värmland i allmänhet och Karlstad i synnerhet.

www.raa.se

Riksantikvarieämbetet är en statlig myndighet med ansvar för frågor som rör kulturmiljö och kulturarv. I Bebyggelseregistret kan man söka text och foton från olika byggnadsinventeringar. Materialguiden ger fördjupning om olika byggnadsmaterial. Kulturmiljöbild innehåller digitaliserade bilder på kulturmiljöer från hela landet.

www.stadsmuseum.stockholm.se/byggvard

Denna hemsida är fylld med historik, fakta och råd kring vården av framför allt bebyggelse i Stockholms innerstad. Men materialet är i många fall också tillämpligt på byggnader i andra städer!

www.vv.se

Under rubriken Om vägverket och underrubriken Vägghistoria finns mycket information om väghållningens historia från vikingatid till i dag.

www.varmlandsmuseum.se

Läs om hur läns museet arbetar med kulturmiljö i Värmland.

